

BELGISCHE SENAAAT

 ZITTING 2000-2001

---

10 JANUARI 2001

Wetsvoorstel tot wijziging van verschillende bepalingen over het recht van minderjarigen om door de rechter te worden gehoord

---

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN DE REGERING

Art. 4

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Artikel 51 van de jeugdbeschermingswet biedt de jeugdrechter veel meer dan het horen van de minderjarige om zijn navorsingen te vervolledigen.

Nr. 2 VAN DE REGERING

Art. 2

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 2. — In artikel 931 van het *Gerechtelijk Wetboek* worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt § 1;

 Zie:

Stukken van de Senaat:

2-554 - 2000/2001:

Nr. 1: Wetsvoorstel van mevrouw de Bethune c.s.

SÉNAT DE BELGIQUE

 SESSION DE 2000-2001

---

10 JANVIER 2001

Proposition de loi modifiant diverses dispositions relatives au droit des mineurs d'être entendus par le juge

---

AMENDEMENTS

N° 1 DU GOUVERNEMENT

Art. 4

Supprimer cet article.

Justification

L'article 51 de la loi relative à la protection de la jeunesse offre au juge de la jeunesse beaucoup plus de possibilités que l'audition du mineur pour compléter ses investigations.

N° 2 DU GOUVERNEMENT

Art. 2

Remplacer le texte proposé comme suit:

«Art. 2. — À l'article 931 du *Code judiciaire* sont apportées les modifications suivantes:

1° l'alinéa 1er, devient le § 1er;

 Voir:

Documents du Sénat:

2-554 - 2000/2001:

N° 1: Proposition de loi de Mme de Bethune et consorts.

2° in hetzelfde lid wordt het woord « vijftien » vervangen door het woord « twaalf »;

3° het tweede lid wordt § 2;

4° het derde tot en met het zevende lid worden geschrapt;

5° het artikel wordt aangevuld als volgt:

« § 3. Onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende zijn vrijwillige tussenkomst en zijn toestemming, wordt de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, door de rechter gehoord in elke zaak die hem betreft of aanbelangt, tenzij de rechter, bij een bijzonder gemotiveerde beschikking, oordeelt dat het een zaak betreft van kennelijk ondergeschikt belang.

De minderjarige beschikt over vijftien werkdagen om bij de rechter schriftelijk op te komen tegen de beschikking bedoeld in het voorgaande lid. De termijn wordt gerekend vanaf de dag na die waarop de minderjarige persoonlijk door de zorg van het openbaar ministerie tegen ontvangstbewijs in kennis is gesteld van deze beschikking. Op de eerst gerede zitting wordt het bezwaar van de minderjarige behandeld en wordt er over uitspraak gedaan. Tegen deze beslissing kan geen verzet, noch hoger beroep worden ingesteld.

De minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar niet heeft bereikt, wordt op dezelfde wijze gehoord, wanneer uit een door de rechter bevolen maatschappelijk onderzoek blijkt dat de minderjarige in staat is zijn eigen mening te kunnen vormen over de zaak die hem betreft of aanbelangt. Blijkt uit het gevoerde onderzoek dat dit niet het geval is, dan beschikt de minderjarige over vijftien werkdagen om de rechter schriftelijk te verzoeken hem op te roepen opdat de rechter zelf over deze bekwaamheid zou kunnen oordelen. De termijn wordt gerekend vanaf de dag na die waarop de minderjarige persoonlijk door de zorg van het openbaar ministerie tegen ontvangstbewijs in kennis is gesteld van het resultaat van het onderzoek. Oordeelt de rechter dat de minderjarige in staat is zijn mening te kunnen vormen, dan hoort hij hem. De beoordeling door de rechter over de bekwaamheid van de minderjarige is niet vatbaar voor verzet, noch hoger beroep.

Tijdens zijn verschijning voor de rechter kan de minderjarige ervan afzien gehoord te worden.

De minderjarige wordt buiten de aanwezigheid van wie ook, de griffier uitgezonderd, gehoord, behalve wanneer de rechter in het belang van de minderjarige beslist dat een door hem daartoe aangewezen persoon de minderjarige moet vergezellen, dan wel bijstaan. In dit laatste en in voorkomend geval worden de daaraan verbonden vergoedingen en kosten verdeeld over de personen die voor hem onderhoudsplichtig zijn, en dit, in verhouding met hun middelen. De beslechting

2° dans le même alinéa le mot « quinze » est remplacé par le mot « douze »;

3° l'alinéa 2 devient le § 2;

4° les alinéas 3 à 7 sont supprimés;

5° l'article est complété comme suit:

« § 3. Sans préjudice des dispositions légales prévoyant son intervention volontaire et son consentement, le mineur qui a atteint l'âge de douze ans est entendu par le juge dans toute affaire le concernant et l'intéressant, sauf si le juge estime, par une ordonnance spécialement motivée, que l'affaire dont il s'agit est d'intérêt manifestement secondaire.

Le mineur dispose de quinze jours ouvrables pour s'opposer par écrit auprès du juge à l'ordonnance visée à l'alinéa précédent. Le délai est calculé à partir du jour après lequel l'ordonnance a été personnellement communiquée au mineur par les soins du ministère public contre accusé de réception. À la première audience utile, l'objection du mineur est examinée et il est statué sur celle-ci. Cette décision n'est susceptible ni d'opposition, ni d'appel.

Le mineur qui n'a pas atteint l'âge de douze ans est entendu de la même manière lorsqu'il ressort d'une enquête sociale ordonnée par le juge que le mineur est à même de former sa propre opinion sur l'affaire le concernant et l'intéressant. S'il ressort de l'enquête menée que tel n'est pas le cas, le mineur dispose de quinze jours ouvrables pour demander par écrit au juge de le convoquer afin que le juge puisse lui-même apprécier cette capacité. Le délai est calculé à partir du jour après lequel le mineur a été informé personnellement du résultat de l'enquête par les soins du ministère public, contre accusé de réception. Si le juge estime que le mineur est à même de former son opinion, il l'entend. L'appréciation par le juge de la capacité du mineur n'est pas susceptible d'opposition, ni d'appel.

Pendant sa comparution devant le juge, le mineur peut renoncer à être entendu.

Le mineur est entendu hors de la présence de quiconque, à l'exception du greffier, sauf lorsque le juge décide dans l'intérêt du mineur qu'une personne qu'il désigne à cette fin doit accompagner, voire assister, le mineur. Dans cette dernière hypothèse et le cas échéant, les indemnités et les frais y afférents sont partagés entre les personnes tenues à son égard d'une obligation alimentaire, ce en rapport avec leurs moyens. L'arbitrage d'un litige concernant les mon-

van een geschil betreffende de bedragen van de vergoedingen en kosten brengt geen vertraging mee in de behandeling van de andere rechtsplegingen.

Tenzij de minderjarige reeds partij in het geding is, heeft het feit dat hij wordt gehoord niet tot gevolg dat hij die hoedanigheid in het geding verkrijgt. Aan de mening van de minderjarige wordt passend belang gehecht in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit.

Het horen geschiedt op een plaats die door de rechter geschikt wordt geacht. Van het onderhoud wordt een verslag opgemaakt dat bij het dossier van de rechtspleging wordt gevoegd, zonder dat evenwel een afschrift ervan aan de partijen wordt bezorgd. »

Verantwoording

1° en 2° Een indeling in paragrafen verbetert de leesbaarheid. Om eenvormigheid te bereiken met de leeftijdsgrens bepaald in § 3 van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek (zie 4°) wordt in § 1 van hetzelfde artikel de leeftijd ook op 12 jaar gebracht.

3° en 4° Omwille van de rechtszekerheid wordt een leeftijdsgrens aangehouden, en namelijk 12 jaar. Dit wordt beschouwd als de leeftijd waarop, zoals ook eerder in ons recht werd aanvaard, de minderjarige kan worden verondersteld op een behoorlijke wijze zijn mening te vormen en deze vrijelijk tot uiting te brengen (cf. artikel 12 van het Verdrag inzake de rechten van het kind). Het is de leeftijd waarop de minderjarige het basisonderwijs achter de rug heeft en reeds de fundamentele van zijn persoonlijkheid heeft gevormd aan de drempel van de puberteit.

De minderjarige wordt gehoord in alle aangelegenheden die hem aanbelangen of betreffen, en dus ook bijvoorbeeld bij zijn adoptie of in de aangelegenheden bedoeld in artikel 56bis van de jeugdbeschermingswet, met inbegrip van de aanwijzing van de in artikel 34 van dezelfde wet bedoelde persoon («provoogd» ter vervanging van de ontzette ouder).

Tenzij hij reeds deze hoedanigheid bezit, is of wordt de minderjarige geen partij in het geding. Artikel 9 van het Verdrag inzake de rechten van het kind bepaalt alleen maar dat wie partij is in het geding de gelegenheid moet krijgen aan de procedures deel te nemen en zijn standpunten naar voor te brengen.

Het amendement heeft ook tot doel de procedure te regelen voor het geval de rechter ten onrechte oordeelt dat de minderjarige niet moet worden gehoord omdat het een zaak van ondergeschikt belang betreft.

Bovendien wordt reeds rekening gehouden met de intentie om bij de vrederechten een openbaar ministerie en een sociale dienst op te richten (zie in dit verband ook het ontwerp van wet tot hervorming van de adoptie).

De minderjarige wordt op de hoogte gebracht van de plaats, de dag en het uur van het verhoor door de zorg van het openbaar ministerie, dat het kind kan laten verwittigen door om het even welke persoon die daartoe geschikt wordt geacht (bijvoorbeeld een maatschappelijk assistent).

In overeenstemming met artikel 12 van het Verdrag inzake de rechten van het kind wordt het begrip «in staat zijn mening te kunnen vormen» gebruikt in plaats van «over het onderscheidingsvermogen beschikken», wat andere capaciteiten veronderstelt. In hetzelfde artikel 12 wordt bepaald dat aan de mening van de minderjarige passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit. Deze aanbeveling wordt derhalve ook in de wet overgenomen.

tants des indemnités et des frais ne retarde pas le traitement des autres procédures.

L'audition du mineur ne lui confère pas la qualité de partie à la procédure, sauf s'il possède déjà cette qualité. Les opinions du mineur sont dûment prises en considération eu égard à son âge et à son degré de maturité.

L'audition a lieu en tout endroit jugé convenable par le juge. Il en est établi un compte rendu qui est joint au dossier de la procédure, sans que copie en soit délivrée aux parties. »

Justification

1° et 2°: une division en paragraphes améliore la lisibilité. Afin de parvenir à l'uniformité avec l'article 931, § 3, du Code judiciaire (voir 4°) l'âge est également ramené à 12 ans au § 1er du même article.

3° et 4°: en raison de la sécurité juridique, une limite d'âge est arrêtée à 12 ans. Cet âge est considéré comme un âge où, conformément à ce qui a déjà été admis antérieurement dans notre droit, on peut supposer que le mineur forme son opinion convenablement et qu'il l'exprime librement (cf. l'article 12 de la Convention relative aux droits de l'enfant). C'est l'âge auquel le mineur a terminé l'enseignement fondamental et auquel il a déjà formé les bases de sa personnalité au seuil de la puberté.

Le mineur est entendu dans toutes les affaires qui le concernent ou l'intéressent, donc par exemple également en ce qui concerne son adoption, ou dans les matières visées à l'article 56bis de la loi relative à la protection de la jeunesse, y compris la désignation de la personne visée à l'article 34 de la même loi («pro-tuteur» en remplacement du parent déchu).

Le mineur n'est pas ou ne devient pas partie à la procédure, sauf s'il possède déjà cette qualité. En effet, l'article 9 de la Convention relative aux droits de l'enfant prévoit uniquement que quiconque est partie à la procédure doit avoir la possibilité de participer aux délibérations et de faire connaître ses vues.

L'amendement vise également à régler la procédure pour le cas où le juge estime à tort qu'un mineur ne doit pas être entendu parce qu'il s'agit d'une affaire d'un intérêt secondaire.

En outre, il est déjà tenu compte de l'intention de créer un ministère public et un service social au sein des justices de paix (voir également à cet égard le projet de loi réformant l'adoption).

Le mineur est informé des lieu, date et heure de l'audition par les soins du ministère public, lequel fait avertir l'enfant par toute personne jugée apte pour ce faire (par exemple, un assistant social).

Conformément à l'article 12 de la Convention relative aux droits de l'enfant, la notion «d'être à même de pouvoir formuler son opinion» est employée à la place de «capable de discernement», ce qui suppose d'autres capacités. Dans le même article 12, il est prévu que les opinions du mineur sont dûment prises en considération eu égard à son âge et à son degré de maturité. Cette recommandation est dès lors reprise dans la loi.

De minderjarige die gehoord wordt kan, wanneer de rechter dit in het belang van het kind beslist, worden vergezeld (hetgeen moet worden begrepen in de zin van een loutere fysieke aanwezigheid) door een door de rechter aangewezen persoon, dan wel worden bijgestaan (wat meer is dan gewoon vergezellen). Bij de invulling van het begrip «belang van het kind» moet de rechter zich laten leiden door de tekst van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de artikelen ervan hierbij als een «check-list» aanwenden.

Van het onderhoud wordt een verslag, liever dan een proces-verbaal, opgemaakt. Een proces-verbaal moet integraal de woorden weergeven van het kind maar geeft niets weer van de niet-verbale communicatie (bijvoorbeeld emoties, houding, commentaar in de marge ...). Een verslag daarentegen biedt daarenboven de rechter de mogelijkheid om, ter bescherming van het kind tegen misbruik van zijn woorden, een verslag te brengen van hetgeen zich heeft voorgedaan tijdens het onderhoud. De rechten van verdediging van de partijen wordt hier bewust ondergeschikt gemaakt aan de rechten van het kind.

De minister van Justitie,

Le mineur qui est entendu peut, lorsque le juge en décide ainsi dans l'intérêt de l'enfant, être accompagné (ce qui doit être compris dans le sens d'une présence purement physique) par une personne désignée par le juge, ou assisté (ce qui implique plus qu'être simplement accompagné). Pour conférer un contenu à la notion «d'intérêt de l'enfant», le juge doit se laisser guider par la Convention relative aux droits de l'enfant et en utiliser les articles comme une «check-list».

Un compte rendu de l'entretien, plutôt qu'un procès-verbal est établi. Un procès-verbal doit contenir intégralement les paroles de l'enfant mais ne reflète en rien la communication non-verbale (par exemple, les émotions, l'attitude, le commentaire en marge ...). Un compte rendu, en revanche, permet, en outre, au juge de faire rapport de ce qui s'est passé pendant l'entretien en protégeant l'enfant contre un usage abusif de ses paroles. Les droits de la défense des parties sont ici délibérément subordonnés aux droits de l'enfant.

Le ministre de la Justice,

Marc VERWILGHEN.